

הארי חוד

עלון לשבת קודש

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

כ"ו תשרי תשע"ז 1140 (שנה כב')

נושא השבוע: לימוד תורה

ההפטרה: "כה אמר" (ישעיה מב)

פרשת בראשית – שבת מברכי

ראש חודש חשון יחול אי"ה בימים שלישי ורביעי מולדו בליל שני בשעה 24:3 ו-5 חלקים

"בראשית ברא אלוקים" (א, א)

בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל הצדיקים שנקראו ראשית תבואתה (רש"י) ככל שאדם לומד יותר וקובע עיתים לתורה ומעשיר את ידיעותיו בתורה ובמכמניה, הוא מוצא שעודנו עומד בראשית היינו בהתחלת לימודיו. ועליה נאמר: "ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים", בזכות לימוד התורה ברא הקב"ה את כל העולם, שאילולא לא היו עוסקים בה היה כל העולם חוזר לתוהו ובוהו, לכן כל אחד יקבל על עצמו לקבוע עיתים לתורה בכל יום ככל יכולתו כי התורה היא חיינו ואורך ימינו. (תורת הפרשה)

מי מחזיק את מי?

אנחנו נושב הרצליה פיתוח, מנהל חברה מצליחה מאד, החברה שבבעלותי אותה הקים אבי הפכה את משפחתנו לאמידה בכל קנה

מידה

נקלעה לקשיים שאיימו על קיומה ועל עתידה הכלכלי של המשפחה. הדבר שכאב לי ביותר הוא שמשמעות הדבר היא הוצאת אבי הקשיש מהבית המוגן בו הוא נמצא לבית זקנים סיעודי של המדינה. לא ישנתי לילות, ובוקר אחד כאשר ידעתי שהחרב מונפת עליי, קמתי מוקדם בבוקר, לקחתי את התפילין שאותן הנחתי רק במסיבת בר המצווה שלי ונסעתי לבני ברק להתפלל שחרית לאלוהים. לא הייתי דתי אבל הגעתי למקום שידעתי כי אין שום תקווה אחרת. שאלתי עובר אורח היכן אפשר להתפלל בשעה כזו? מיד הוא אמר: "באיצקוביץ", בו יש הרבה חדרים שבהם יש מניינים בזה אחר זה.

הגעתי לשם, הנחתי תפילין והתחלתי להתפלל. לפתע החלו הדמעות לזלוג מעיני, בכיתי כמו שלא בכיתי מעולם. לא התביישתי מאיש, אין לי כאן שום מכר. תוך כדי תפילה שמתי לב שלידי ישב חרדי כבן 30 שבכה אף הוא בתפילתו, בכיו היה מאופק יותר, אך נראה שמשוה מציק לו, חשבתי לעצמי שאולי אושיט לו עזרה ואז הקב"ה יעזור לי. בסוף התפילה ניגשתי אליו ושאלתי אותו בעדינות תוך התנצלויות על חדירה לחיי הפרטיים מה מעיק עליו, שכנעתי אותו לספר לי, בסופו של דבר הוא נעתר וסיפר כי נקלע שלא באשמתו למצב כספי קשה מאוד והוא חייב 46,800 ₪ ואין לו מושג מהיכן יחזיר ולכן הוא מתפלל לה' שישלח לו כסף להחזיר את החובות המעיקים עליו כל כך, היות והוא אברך כולל ורק אשתו עובדת. מבלי לחשוב הוצאתי פנקס שיקים, מלאתי בו סכום של 50 אלף שקל ואמרתי לו: "תפדה את הצ'יק ותחזיר את החובות שלך, אבל יש לי 2 תנאים: אחד תרשום את המס' של המזכירה שלי, תתקשר אליה להצהיר שקיבלת ממני צ'יק שלא אסתבך עם מס הכנסה יותר מכפי שאני מסובך, ושנית תתפלל עלי ללא הפסק במשך היום כדי שהחברה שלי תיחלץ מהמשבר אליו נקלעה". להפתעתי הוא אמר: "איני רוצה לעבוד עליך, איני מתפלל כול היום, אני לומד גמרא בכולל רוב היום, מתפלל 3 תפילות. יש לי עוד כולל בערב שאולי אוכל לבטלו ובמקום זה לומר תהילים עליך, הסכום שאתה נותן לי מציל אותי, אבל לא אשקר לך שאני מתפלל כל היום, אני לומד". זה ריגש והפעים אותי, היושר שלו כבש אותי לגמרי, הייתי מספיק חכם להבין שלימוד הגמרא של האדם הזה שווה לי כמו תפילה, אולי אפילו יותר. ואמרתי: "עזוב, תמשיך את הלימוד שלך כרגיל, אבל תקדיש אותו בשבילי".

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * נא לא לעיין בזמן התפילה * סוף זמן ק"ש 8:05-8:08

יציאת ש ר"ת: 7:01

יציאת שבת: 6:25

כניסת שבת: 5:35

לקחתי ממנו את המס' הטלפון בשביל להודיע לו מתי החברה עומדת על הרגליים והוא משתחרר מהמחויבות שלו. והלא יאמן קרה, באותו יום בצהריים קיבלתי שיחת טלפון מבחור בן 23. 3 שנים קודם פנה אלי אביו ואמר לי: "יש לי בן גאון שממציא משהו במחשבים, בוא תשקיע בהמצאה שלו ותקבל אחוזים", שילמתי מיליון וחצי שקל ומאז לא שמעתי ממנו וגם לא התעניינתי, וכעת הם קיבלו הצעה מחברה בארצות הברית תמורת ההמצאה שלו, הוא מתקשר לעדכן בהתפתחויות, "אתה רואה, כנראה היה לך כדאי להשקיע", זה לא המיליון וחצי אלא החמישים אלף שנתתי לאברך הזה הבוקר, חשבתי בליבי. העיסקה עדיין לא יצא לפועל אבל ידעתי שלפחות יש מישהו שלומד ומתפלל על זה. אחרי חודש בוצעה העסקה שפורסמה בכל העיתונים, החברה שבבעלותי נעמדה על הרגליים ואני נשמתי לרווחה. כמה שנים חלפו, בני וכלתי לא זכו עדיין לפרי בטן, כל הטיפולים שעשו לא צלחו. ערב אחד הגיע אלינו בני וביקש לשוחח אתנו, הוא אמר שהרופאים ייאשו אותם ואמרו שאין סיכוי וכעת הם חושבים לנסוע לחו"ל כדי לאמץ משם ילד. רגע לפני שיצא לפתע אמרתי לו: "חכה רגע", ובפעם הראשונה סיפרתי להם על המשבר אליו נקלעתי... לפני מספר שנים, אפילו לאשתי לא סיפרתי, הם לא ידעו כלל על הסכנה שריחפה מעל ראשם, הם ישבו מולי המומים, "נסה לנסוע לבני ברק, תמצא שם חרדי שלומד כל היום, תבקש ממנו שילמד ויתפלל עליך, אולי זה יעזור". הוא חשב קצת ואז אמר: "אין שום בעיה, אעשה זאת, אבל אני נותן חלון זמן של חודש, את הטיסה אני מתכוון על בטל".

חלף חודש והם עדיין לא נסעו, שבוע נוסף חולף, התקשרתי אליו כדי לשאול אותו מתי הטיסה שלהם והוא השיב: "אבא, אנחנו בדרך לבדיקות, יתכן שלא נצטרך לנסוע..." "מה???" הייתי בהלם מוחלט, "איך זה? למה לא סיפרת?", "אבא, נבוא בערב, ונספר לכם", חיכינו במתח לערב וכשהם הגיעו בני סיפר: "נסעתי לבני ברק ב- 10:00 בבוקר וביקשתי מאנשים להוביל אותי לכולל, הובילו אותי לכולל שנקרא "כולל חזון איש", וראיתי שם אנשים יושבים ולומדים, איש לא הביט בי, הם פשוט היו שקועים בלימוד שלהם. התבוננתי וננעלתי על איש בן 30 לערך כשניגש להכין לעצמו קפה, ניגשתי אליו ושאלתי אם אפשר לדבר איתו משהו אישי, וכשנעניתי בחיוב שאלתי אותו אם יש לו חובות שהיה שמח להפטר מהם, הוא השיב: "כן, יש לי משכנתא עליה אני משלם, חוץ מזה אני מסתדר", אמרתי לו: "בוא איתי לבנק ואני פורע לך את המשכנתא". הוא הסתכל עלי ולא זז, "אני לא עובד עליך, תבוא איתי ותראה, אני משלם לך את המשכנתא רק תתפלל עלי שיהיה לי ילד". "אני מאמין לך אבל אם לא אכפת לך אנחנו לומדים עד 13:00. הבנק פתוח עד 13:30". חיכיתי כמו ילד טוב במשך שעותיים, לא חשבתי שיגיע יום שמישהו יגרום לי לחכות לו כדי לתת לו כסף במקום לרדוף אחרי, בשעה 13:00 הלכנו לבנק ופרעתי לו את המשכנתא כולה, מיד אחר כך נכנסנו לטיפול נוסף ולפני שבוע התברר שכנראה הוא הצליח אך כדי להיות בטוחים חיכינו שבוע נוסף, היום הלכנו לבדיקות והנסיעה כנראה מיותרת". קשה לתאר את ההתרגשות והדמעות שנשפכו באותו מעמד, הרגשתי שיש לי חלק בנס הזה בכך שפתחתי את סגור ליבי וסיפרתי מה הציל אותי. "אמץ אברך" הייתי קורה לסיפור הזה אף שאיני בטוח לגמרי מי כאן מסייע למי.

(אנשים מספרים על עצמם - 7)

הלכות לימוד תורה

פינת ההלכה

- א. כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל ייסורים, בין בחור בין זקן מאוד שתשש כוחו. אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אישה ובנים (שו"ע יור"ד ס' רמו ס"א).
- ב. כל מי שאינו יכול ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יתרום בעין יפה למוסדות וישיבות של תורה בלבד (שו"ע יור"ד ס' רמו ס"א) ויחשב לו כאילו למד בעצמו (הרמ"א שם) מ"מ לא יתבטל לגמרי מלימוד תורה אלא יקבע זמן ללמוד כדי שידע לקיים את המצוות וימנע מעבירות (הליכות עולם ח"ח עמ' שם).
- ג. נשים חייבות ללמוד את הדינים ששייכים להן, כגון: הלכות שבת, טהרת המשפחה, ברכות וכו' ונשים המגדלות בניהם לתורה ועוזרות לבעליהם שיעסקו בתורה, הרי הן חולקות עימהם את השכר לעולם הבא (שו"ע שם סעי' ו' בהרמ"א).

- ד. זמן לימוד תורה הוא ביום ובלילה שנאמר "והגית בו יומם ולילה" (שו"ע ס"א) והרוצה לזכות
- לכתרה של תורה יזהר בכל לילותיו (ערביו) ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה, באכילה ושתיה ושיחה וכיוצ"ב אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה (שו"ע סעי' כ"ג).
- ה. יקבע עת ללימוד תורה, וצריך שאותו זמן יהיה קבוע ולא יבטלנו אף אם סבור שירוויח הרבה (שו"ע אורח"ס קנה ס"א), ואם צריך לעשות דבר נחוץ מאוד ילמד קודם לכל הפחות פסוק אחד או הלכה אחת ויעשה מה שנחוץ לו ואח"כ ישלים לימודו (משנ"ב ס"ק ד).

ז. מצות עשה על כל אדם מישראל ללמוד תורה הלכה למעשה, כדי שידע לקיים את המצוות כהלכתן ולשמור עצמו מכל איסורי התורה, ולכן אדם שזמן לימוד תורתו מצומצם יעדיף שיעור הלכה מאשר שיעור גמרא (הליכות עולם ח"ח עמ' שלב, שלז).

ח. כשהוא לומד וצריך לצאת לחוץ אל יניח את הספר פתוח כי ע"י זה משכח תלמודו (ש"ך יור"ד ס' רעז).

ט. ישתדל ללמוד לפחות שתי הלכות בכל יום כדי שיהיה בכלל מה שאמרו: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא" (ברכי יוסף אור"ח ס' קנה ס"ק ב) ומה טוב לזכות את הציבור בשתי הלכות בכל יום לפני סיום התפילה (ס' עבודת השם עמ' 177).

י. מי שיש לו שיעור קבוע ללמוד מספר דפים בכל יום ומאונס התבטל יום או יומיים מהלימוד, בלילה שאחריו צריך להשלים את הלימוד שהחסיר לפני לימודו הנוכחי כדי שלא יתרשל ויבוא לעבור על נדרו (ללמוד בכל יום) (פתחי תשובה שם ס"ק א).

יא. כל הלימוד בבית הכנסת או בבית המדרש לא במהרה שוכח, וכל היגע בתלמודו בצינעא מחכים, וכל המשמיע קולו בשעת תלמודו, תלמודו מתקיים בידו אבל הקורא בלחש וכ"ש בהרהור שוכח (שו"ע סעי' כ"ב) ומ"מ הלומד תורה ע"י הרהור או בכתיבת דברי תורה מקיים מצוות "והגית בו יומם ולילה". והמעין בהרהור בדברי תורה בעומק העיון נחשב ג"כ לעמל התורה ואין הכרח שייתן קולו בעוז (יב"א ח"ד אור"ח ס' ח' אות י"ח).

יב. מצינו בחז"ל כי אינו דומה מרובים העושים מצוה למועטים העושים מצוה ולכן חבורה של אנשים הלומדים תורה, גדולה מעלתם לאין ערוך מיחיד הלומד תורה, ולכן עדיף ללמוד בשיעור בביה"כ מללמוד בבית לבד (תורת כהנים בחוקות).

יג. כדאי ועדיף ללמוד בבית הכנסת ובשיעור מאשר בבית ששם יש טרדות והפרעות, אם זה מצד עזרה שצריך להגיש בבית ואם זה הילדים שיחיו מפריעים ללימוד, ועל זה אמר אורח חיים הקדוש "אם בחוקותי תלכו" – תלכו מהבית (ד. ע.).

יד. הלומדים שיעור בבית הכנסת והביאו להם כיבוד, לא יברך כל אחד בקול רם ויבטל את הלומדים ע"י עניית אמן אלא יברך כל אחד לעצמו בשקט (עיין כה"ח ס' רחצ ס"ק ע).

טו. אין למתפלל ללמוד תורה בזמן חזרת הש"צ של 18 ובקדיש, ואפילו בהרהור או בעיון בעלמא אסור (הליכות עולם ח"א עמ' קצא-קצב, הלכה ברורה ס' קנד ס"ד). והעושה כן לא די שלא יקבל שכר אלא יקבל עונש, ותורה כזו לא תצליח (אורחות יושר עמ' קד ס"ח לרב קנייבסק).

טז. כל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני וכל המקיים תורה מעוני סופו לקיימה מעושר (שו"ע סעי' כ"ו) לתשומת לב כל אלה שמרוב טרדות הפרנסה לא לומדים. יש כאן אזהרה שכל המבטל תורה בגלל פרנסה סופו שגם פרנסה לא תהיה לו.

יז. אין שום תרופה לשבירת היצר הרע מלבד לימוד תורה ואם עוסקים בתורה אין נמסרים בידו (גמ')

קידושין ל. וכן התורה מגינה גם מן היסורים (גמ' סוטה כא.) ומצליחה עסקיו של הלומד (גמ' ע"ז יט.).

להעיר ולעורר : להלן העניינים שמועיל בהם לעשות "תנאי" פעם אחת לכל השנה

כולה, ולכן אנו מביאים לאומרים בתחילת השנה כש"תנאי" זה תופס לכל השנה כולה (תנאים שקשורים לענייני שבת יש לעשותם ביום חול ולא בשבת).

א. תרומות ומעשרות בשבת – (אמירת נוסח תרומות ומעשרות בלשון עתיד)

התנאי: "אחד ממאה שאני עתיד להפריש יהיה טבל, והיותר מאחד ממאה שאני עתיד להפריש יהיה תרומה גדולה בצד צפוני על הכל. אותו אחד ממאה שאמרתי שישאר טבל עם שאר הכמות הראויה בצד צפוני של הפירות יהיה מעשר ראשון.

אותו אחד ממאה שהתנתי שיהיה מעשר ראשון יהיה תרומת מעשר על הכל. ומעשר שני יהיה בדרומם של הפירות, ויהא מחולל הוא וחומשו על פרוטה ורבע במטבע שיחדתיו לחילול מעשר שני, ואם צריך מעשר עני יהיה מעשר עני בדרומם של הפירות"

הטעם לתנאי: מאחר ואסור להפריש תרומות ומעשרות בפירות וירקות בשבת ויום טוב, מ"מ תיקנו חז"ל שאם יאמר נוסח ההפרשה לפני שבת וי"ט בלשון תנאי [לשונו הובא] (שו"ע אור"ח ס' שלט ס"ד, משנ"ב ס"ק

(כה)

(ללא ברכה) אזי יוכל להפריש בשבת ויו"ט כרגיל אחרי אמירת הנוסח [בטבל עם ברכות] [קצירת השדה פ"ז ס"ג] ומועיל לעשות תנאי פעם אחת לכל השנה (שם ס"א). ולכן אנו הבאנו את הנוסח ההפרישה בלשון תנאי, כדי שאם שכח אדם להפריש תרומות ומעשרות לפני שבת כלשהיא הוא יוכל על סמך הנוסח שאמר להפריש תרומות ומעשרות בשבת ויו"ט שבמשך כל השנה הבאה. (שם ס"ג). וכשמפריש את התרומות ומעשרות בשבת ויו"ט כל זמן שהם בידו יכול לטלטלם ולהניחם במקום שירצה, אך לאחר שיניחם שוב אסור לטלטלם כדין מוקצה (שם ס"ד) מחמת גופו (קצות השבת עמ' קצו) [שאסור לטלטלו בכלל]

ב. קבלת שבת בהדלקת נרות בערב שבת לאשה-

התנאי: "אני מתנה שאין רצוני לקבל שבת בהדלקת נרות אלא בכניסת שבת ממש".

הטעם לתנאי: אע"פ שמעיקר הדין הזמן שקובע לאשה ספרדייה את כניסת שבת הוא זמן כניסת שבת ולא הזמן שבו מדליקה את נרות שבת [כשמדליקה לפני הזמן] (שו"ע ס' רס"ג ס"א) מ"מ מאחר ויש חולקים נכון שתתנה פעם אחת בשנה שאין רצונה לקבל שבת בהדלקת נרות אלא בזמן כניסת ממש (ילקו"י שבת ח"א ס' רס"ג ס"ג).

ג. מתג החשמל בשבת - התנאי: "אני מתנה שכוונתי להשתמש במתגי החשמל בשבת".

הטעם לתנאי: מתג החשמל בשבת הינו מוקצה בשבת ולכן אם רוצה להזיז את מתג החשמל כגון: ששעון שבת כיבה את החשמל בשבת וכעת שהחשמל מכובה ברצונו להעביר את המתג למצב כבוי כדי שהאור לא ידלק כששעון שבת יחדש את הזרם, צריך להתנות מערב שבת שבכוונתו להשתמש במתג החשמל [לצורך כיבוי אבל הדלקת המתג אסורה אפילו עם תנאי] וכך המתג לא יהיה מוקצה ואפשר להתנות תנאי זה גם פעם בשנה [לכל השנה] (ילקו"י שבת ח"ד עמ' תלה).

ד. "שעון שבת" בשבת - התנאי: "אני מתנה שכוונתי להשתמש בזיזי שעון שבת בשבת"

הטעם לתנאי: "שעון שבת" הינו מוקצה בשבת ולכן אם רוצה להזיז את שעון שבת בשבת [כגון: לאחר כיבוי אבל להקדים מותר רק לצורך חולה, וכן כגון: לאחר הדלקה אבל להקדים מותר רק לצורך מצוה] (הליכות עולם ח"ד עמ' עב, שו"ת יבי"א ח"ג ס' נ). צריך להתנות מערב שבת שהזיזים בשעון שבת לא מוקצה (שם).

תפילין רש"י ור"ת (לאותם שמניחים את שניהם)

התנאי: "אני מתנה שאותם תפילין שהם כהלכה אני יוצא בהם ידי חובת תפילין והשאר הם סתם רצועות".

הטעם לתנאי: יש מחלוקת בין רש"י וסיעתו לבין ר"ת וסיעתו לגבי סדר הפרשיות שבתפילין, השולחן ערוך פסק שמנהג העולם להניח תפילין בשיטת רש"י, מ"מ ירא שמים יצא ידי חובת שניהם ויניח תפילין של רש"י ושל ר"ת (שו"ע ס' לד ס"א). ולכן אלו שמניחים שני זוגות תפילין, בין אלו שמניחים אותם ביחד (שו"ע שם) בין אלו שמניחים אותם בזה אחר זה (באוה"ל שם צ"ה "ויכון בהנחתם", ילקו"י ציצית ותפילין אור"ח ס' לד עמ' תקפו הליכות עולם לגר"ע יוסף ח"א עמ' רא-כו) צריכים לעשות תנאי הנ"ל (שו"ע שם) ואפשר לעשות את בתנאי פעם אחת (אור לציון לגר"ב אבא שאול ח"ב פ"ג ס"ח וכן משמע שבשו"ת יבי"א לגר"ע יוסף ח"ט ס' קח עמ' רלג ס"ג כה בהערותיו על אור לציון הנ"ל לא העיר דבר על כך) בשנה (ד.ע.). ויש מוסיפים עוד תנאי שאם שניהם אמת הרי הוא מתכוון לצאת בשניהם ידי חובת תפילין (למקובלים) [ילקו"י שם עמ' תקפד, אור לציון שם].

ברכה ראשונה על מאכלים

התנאי: "אני מתנה כשאני מברך "בורא פרי העץ", "בורא פרי אדמה", "מזונות" או "שהכל" אני מתכוון לפטור את כל אותו המין [עץ\אדמה\מזונות\שהכל] שנמצא בבית גם החשוב וגם החביב"

הטעם לתנאי: בדרך כלל כשאדם מברך על הפרי שלפניו "בורא פרי העץ" ורוצה לאכול עוד משאר הפירות שבבית, הוא אינו חוזר ומברך שוב מספק (שו"ע ס' ר"ו ס"ה) והדין כן ב"האדמה" ו"שהכל" ו"מזונות". [ומוסיף הרמ"א וטוב להיזהר לכתחילה שיהיה דעתו על כל הפירות שבבית (שם)]. מ"מ אם הפרי אינו לפניו והביאו אח"כ והוא פרי חשוב (משבעת המינים) או חביב יותר, צריך לשוב ולברך שוב. ורק אם כיון בדעתו בפירוש כשבירך על הראשון לפטור את השני אינו חוזר לברך (הרמ"א ס' ריא ס"ה ומשנ"ב ס"ק לג, אור לציון פ"ד ס"ט, חזו"ע ברכות עמ' קפ) וכנ"ל ב"האדמה" ו"שהכל".

ולכן הרוצה לפטור את כל הנ"ל, גם את ה"חביב" וגם את ה"חשוב" ואת כל אשר בבית יעשה את התנאי הנ"ל פעם בחודש ואם קשה לו אז פעם בשנה. (הליכות מועד לרב אופיר מלכה עמ' קיב-קיג).

לעלון האיחוד דרוש מפיץ בהתנדבות לחלק בכל שבוע עלונים לביה"כ באזור ו' אשדוד 08-8644452

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

העלון מוקדש לעלוי נשמת: דוד בן מזל יצחקוב שפקודתו ב- כ"ז תשרי, חכם יעקב זאדה בן כיילן שפקודתו ב- כ"ח תשרי, משה קנדיטי בן סולטנה שפקודתו ב- א' חשוון ואילנה בת מזינה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

משרדי "מיכאל שר ישראל" 052-9285833 * לא לעיין בתפילה דוא"ל: michaelsarisrael@gmail.com

העלון מוקדש להצלחת נופר בת עליזה מוסאי

העלון מוקדש לעילוי נשמת שרה בת סרבר מוסאי ז"ל

משרדי "שערי רחמים" פל': 054-9789364 דוא"ל: shaari.rahamim@gmail.com